

Jesu dåp

God søndag alle sammen og Guds fred til dere alle. Det kan vel også passe seg å si godt nytt år. I kirkeåret har vi vært inne i et nytt år i godt og vel en måned allerede. Kirkeåret begynner med 1. søndag i advent, tar for seg juletida og beveger seg videre til åpenbaringstiden. I åpenbaringstiden er tekstene i hovedsak kristologiske – de forteller og åpenbarer for oss hvem Jesus er. Videre omhandler påsketiden hva Jesus gjorde og til slutt omhandler pinsetiden hva Den hellige ånd gjorde, og fortsatt gjør.

I dag er det altså 2. søndag i åpenbaringstiden og dagens prekente tekst er hentet fra evangelisten Markus kapittel 1 og versene 3-11, men vi tar med vers 1 og 2 også. Det er bare to vers og da får vi bedre forståelse for teksten, for som jeg vil forklare dere mot slutten av prekenen er det en nøye sammenheng mellom vers 1 og vers 11. Vi leser i Jesu navn:

Her begynner evangeliet om Jesus Kristus, Guds Sønn.² Hos profeten Jesaja står det skrevet: Se, jeg sender min budbærer foran deg, han skal rydde veien for deg.³ En røst roper i ødemarken: Rydd Herrens vei, gjør hans stier rette!⁴ Slik sto døperen Johannes fram i ødemarken og forkynte en omvendelsesdåp som

ga tilgivelse for syndene.⁵ Fra hele Judea og Jerusalem dro alle ut til ham. De bekjente syndene sine og ble døpt av ham i Jordanelven.⁶ Johannes gikk kledd i en kappe av kamelhår og hadde et lærbelte om livet, og han levde av gresshopper og villhonning.⁷ Han forkynte: «Det kommer en etter meg som er sterkere enn jeg, og jeg er ikke verdig til å bøye meg ned og løse sandalremmen hans.⁸ Jeg har døpt dere med vann, men han skal døpe dere med Den hellige ånd.»⁹ På den tiden kom Jesus fra Nasaret i Galilea og ble døpt i Jordan av Johannes.¹⁰ Straks han steg opp av vannet, så han himmelen dele seg, og han så Ånden komme ned over seg som en due.¹¹ Og det lød en røst fra himmelen: «Du er min Sønn, den elskede, i deg har jeg min glede.»

La oss be! Evige, hellige Gud. Hellige oss i sannheten – ditt ord er sannhet. Vi ber deg i dag at du må åpne skriftene dine for oss og åpne hjertene våre for deg. Vi ber deg Hellige ånd at du må velsigne våre tanker, våre følelser og våre øyne slik at vi kan få se Jesus og at Jesus blir stor for oss. Amen.

Se for deg at du sitter rundt år 70 etter Kristus, i Roma, og skal skrive ned denne helt utrolige og meget innholdsrike historien om Jesus. Hvor i all verden begynner en? Hvordan griper en det an?

I likhet med de andre evangelistene valgte Markus en biografisk fremstilling. Paulus og mye av brevlitteraturen forklarer hvem Jesus er mye mer systematisk og tematisk. Men i stedet for å **forklare** hvem Jesus er valgte altså evangelistene og **fortelle** om hva Jesus gjorde – altså biografisk.

Men hvor begynner en? Tja... Det kommer helt an på hvem du ønsker skal lese historien. Lukas og Matteus henvendte seg mer mot en jødisk kontekst og kanskje de vi kaller for gudfryktige. Det var dem som egentlig trodde på Jødedommen, men som ikke ville ta steget helt ut med omskjæring og det hele. Kan du skjønne det?!? Derfor begynner Lukas og Matteus med Jesu fødsel for å vise hvordan Jesus er oppfyllelsen av alle de Guds løfter som har vært gitt gjennom profetene om Messias.

Markus, derimot, sitter i Roma og henvender seg for det meste til hedningkristne og andre hedninger. Det var nok noen jødekristerne i Roma også, men veldig få ettersom keiser Claudius utviste alle jødene fra Roma i år 49 e.kr. Det var da Priskilla og Akvilas møtte på Paulus i Korint, for de flyktet fra Roma, som vi leser om i Apostlenes gjerninger kapittel 18.

Siden da Markus ikke henvender seg så mye til jøder er det heller ikke

nødvendig å starte med å forklare hvordan Jesus fra Nasaret egentlig var ble født i Betlehem. Om at uansett om du regner stamtavlen hans på Marias side eller fosterfaren Josefs, så ender han opp med å være av Davids ætt. Videre dette med at Jesus måtte flykte til Egypt slik at profetien om at Gud skulle «kalle sin sønn ut fra Egypt» osv.

Markus, han begynner derfor rett på: *Her begynner evangeliet om Jesus Kristus, Guds Sønn.* Her begynner evangeliet ... Hva menes egentlig med evangeliet? Jo, det betyr «godt nytt» eller «det gode budskap», men hvordan forstod samtiden dette ordet? Er ordet bare et helt vanlig ord som har blitt et viktig, kristent begrep? Noe som Jesus eller apostlene gav et dypt meningsinnhold?

Svaret er selvfølgelig 'nei' når jeg legger spørsmålet frem slik. Det greske ordet som her brukes er faktisk evangelion, så på norsk er ordet sær-kristent, men både jøder og hedninger hadde et forhold til dette ordet på den tiden vi her snakker om.

For jødene sin del så var dette ordet brukt i den greske oversettelsen av GT, Septuaginta. I Jesajaboka blir Jerusalem kalt et «gledesbud» i kapittel 40, vers9. I kapittel 50, vers 7 finner vi et bibelvers som også Paulus siterer i Romerbrevet 10:

Hvor vakre de er der de løper over fjellene (Jerusalem ligger i et fjellandskap), føttene til den som bringer bud, forkynner fred, bringer godt budskap, forkynner frelse og sier til Sion: «Din Gud er konge!»

Ordet evangeliet blir her brukt som en annonsering av Guds rikes komme. At nå kommer tiden for at Gud skal regjere.

For romerne hadde ordet evangeliet en lignende betydning, men i en hedensk kontekst. Vi har funnet en inskripsjon i Lilleasia fra år 9 f.kr. – det er jo ganske så samtidig, som hyller keiser Augustus som guds sønn og en god, rettferdig og frelsende keiser.

*Forsynet, som har ordnet hele vårt liv, har i omtanke og med iver gitt oss den mest perfekte fullbyrdelse for menneskelivet ved å gi oss Augustus, ved å fylle ham med dyd til å være en velgjører blant menneskene og sende en frelser for oss og de som kommer etter oss, for å få krig til å opphøre, for å skape orden overalt. Fødselsdagen til guden Augustus er begynnelsen for verden og gode nyheter, **evangelionens**, har kommet til mennesker gjennom ham.*

Så for både jøder og romere var evangeliet et ord som man forbandt med en gudommelig frelserkonge.

Så hvem er den frelserkongen som annonseres nå? Jo, det er Jesus Kristus. Jesus, eller Joshua, betyr nettopp Gud frelser. Kristus, det er en tittel – Messias på hebraisk. Det betyr den som er salvet. Både i jødedom og i hedenske kulturer så salvet en konge til sin gjerning. Vi snakker her altså om Jesus Rex. I jødedom innebar også denne salvelsen at en fikk Guds ånd og også øversteprestene ble salvet.

Som en parentes kan jeg jo nevne at alle konger helt fra Saul av ble regnet som Messias i jødedommen. Det var nettopp derfor David ikke ville myrde Saul da han fikk kjanssen. Saul og mennene hans forfulgte David og hans lille bande. David søkte så tilflukt i en hule i ett fjellandskap for natten. Saul og mennene hans slo leir like i nærheten av denne hulen, uten å vite at David og hans gjeng befant seg lengre inne i hulen. Da Saul så gikk litt lengre inn i hulen alene for å slå lens, tisse, fikk David muligheten til å drepe Saul. Mennene til David oppfordret ham til dette, men David svarte at han ikke ville med egen hånd drepe Guds Messias.

En konge måtte også ha en stamtavle som legitimerte hans krav på kronen. I Norge hadde en sønn av Harald Hårfagre krav på kronen. Det skapte jo en del konflikter og borgerkriger, for Harald hadde usannsynlig mange sønner med

ymse kvinner rundt om i hele landet.

I Israel måtte kongen ha avstamning fra David. I hedensk kontekst burde kongen ha gudommelig avstamning. Mynten på Jesu tid, som vi vet fra Jesu diskusjon med fariseerne om det var rett å betale skatt, hadde bilde av Caesar preget på seg. Ikke nok med det, men den hadde også inskripsjonen «Caesar, den gudommelige sønn».

Videre, i hedensk kontekst så var det også slik at når en ny konge skulle krones så annonserte ikke kongen dette selv. Det var en mann med myndighet og autoritet som annonserte kongens komme. Derfor bruker ikke Markus så mange profetier på å legitimere Jesus, men den eneste profetien fra gamle testamentet som Markus bruker i hele kapittel 1, og en de få tilkjennegitte profetiene Markus bruker i hele boka, er for å legitimere Johannes. Hvis Johannes hadde den autoritet og myndighet som skulle til for å være en herold og annonsere kongen, så ville det innebære at kongen fikk legitimitet.

Markus siterer da angivelig profeten Jesaja. Den oppmerksomme bibelleser vil se at profetien som følger ikke er en profeti, men snarere to. Første ledd er fra Malaki

3:1 og det andre leddet er fra Jesaja 42:3.

Å nei! En feil i bibelen! Slapp av, ingen grunn til å bli hysterisk av dette. Dette er ingen feil på den tiden det var skrevet. Vi kan ikke presse våre moderne vitenskapskrav ned på en skribent for 2000 år siden. Han fulgte den tidens standard. Dette var helt vanlig. Markus kopler sammen to profetier fra *et* hellig skrift og tilregner det den største av de to profetene profetien kom fra – nemlig Jesaja.

I verste fall så kan vi kalle dette redaksjonelt slurv fra Markus sin side, noe som heller ikke rokker ved troverdigheten til bibelen. Det er Gud som er ufeilbarlig, ikke Markus. Likevel så vil jeg understreke at vi kan ikke nødvendigvis kalle dette for en feil. Dette var gjengs standard.

Vi må ikke prøve å dekke over dette på noe som helst måte, for da gjør vi bibelen en bjørnetjeneste og først med en slik tilsløring mister bibelen sin troverdighet. Det er nemlig noen som prøver å dekke over dette med å bruke en nyere håndskrift som sier «profetene» i stedet for «profeten Jesaja». Da bryter vi med det som ofte er vårt eget skriftprinsipp at vi bruker en kombinasjon av majoritetsteksten og de eldste kodeksene.

Så kommer vi til selve profetien. Det er en røst som roper i ødemarken. Hvor mange ganger har ikke Gud kommunisert til sitt folk i ødemarken. Hagar ble møtt av Gud i ørkenen etter at hun ble drevet bort. Moses møtte Gud i ødemarken. De ti bud ble gitt under selve ørkenvandringen. I hele førti år ledet Gud Israelsfolket igjennom ørkenen.

Når vi nå finner døperen Johannes ute i ødemarka er det som han kaller Israelsfolket tilbake til en ny start. Å komme tilbake til der hvor Gud utfridde dem fra Egypt. Tilbake til før de inntok det lovede landet. Tilbake til en ny ørkenvandring hvor de forbereder seg til å ta imot en ny pakt i fra Gud – denne gangen ikke på fjellet Sinai, men på fjellet Golgata.

Alle ting med Johannes pekte på at han var en profet. Han oppholdt seg i ødemarken. Han gikk i klær av kamelhår. Dette var et vevd stykke tøy av kamelhår, ikke bomull eller lin. Dette stoffet var røft og hårete. Det klødde sikkert fælt også. Men dette var altså vanlig profetuniform.

I 2 kongebok kan vi lese om Elia fra Tisjbe at han ble beskrevet som en håret mann med et belte om livet. At Elia var håret sier ikke noe om kroppshåret hans, slik som Esau, men heller om bekledningen. Det var jo ikke slik at Elia fra Tisjbe gikk helt

naken med bare et belte om livet. Nei, det er kappen hans som var håret.

Denne bekledningen som Elia brukte, ble til standarden for en profet. Vi ser i Sakarja bok kapittel 13 vers 4 står det at falske profeter prøver å lure folk med å ta på seg lodne kapper.

Det var nettopp i linjen fra Elia at Johannes identifiserte seg. Allerede fra unnfangelsen av fikk foreldrene hans den profetien at han skulle bli en profet med samme ånd og kraft som Elia. Johannes er oppfyllelsen av Malaki 4:5: *Se, jeg sender profeten Elia til dere før Herrens dag kommer, den store og skremmende.*

Johannes døperen gikk rett inn i profetrollen som profeten Elia. Han opererte også like i nærhet av hvor Elia virket (2 kong 2:4-12). Jesus bekreftet også at Johannes var denne nye Elia (Matt 11:14) og Jesus sa også at Johannes var den største som har blitt født av kvinner (Matt 11:11) – i den gamle pakt. For selv den minste i himmelriket, den nye pakt, er større enn ham.

Johannes var en megakjendis. Den jødiske historikeren Josefus skriver mye mer om Johannes enn Jesus. Megakjendisen Johannes ordner seg selv under Jesus i rang. *Jeg er ikke engang verdig til å løse sandalreima hans! Å løse sandalreima til noen*

var så nedverdiggende at selv slaver var fritatt denne oppgaven.

Det står at hele Judea kom til Jordan for å la seg døpe av ham. Det betyr ikke absolutt hver eneste en i hele Judea, men vi snakker her om masser av mennesker som kom for å la seg døpe.

For det var nettopp det Johannes gjorde. Han døpte. På gresk betyr ordet bapto og dyppe noe. Ordet som blir brukt her er baptitso. Det er en intensivering av verbet. Johannes var en som drev med å überdynke folk. Han dypte og dypte og dypte. Til slutt sluttet de å kalle ham Johannes i det hele tatt og kalte ham bare for "dypper'n".

Men dette med dåp kan fort skape litt forvirring hos oss. Er denne dåpen av Johannes det samme som Jesu dåp, som vi har blitt døpt med? Nei, det var ikke det.

Johannesdåpen var en omvendelsesdåp og vi ser i Apostlenes gjerninger at de som var døpt med denne ble døpt på ny med den kristne dåpen. Ingen i Det nye testamentet ble døpt to ganger med den kristne dåp.

Videre har vi alle renselsesbadene som var foreskrevet i loven og GT, og jødene hadde også en proselyttedåp hvor en døpte hedninger som ville konvertere til jødedommen. Dette ble ofte gjort

helt i starten av en slik prosess, også drøyde mennene litt med omskjærelsen – forstå det den som kan.

Men Johannes hadde altså et litt annet mandat enn en vanlig proselyttedåp eller renselsesbad. Denne dåpen tilgav synd. Folk fikk begynne på nytt. Se for deg bilde: en folkemasse av tusenvis og tusenvis av mennesker som folkevandret ned fra Jerusalem og Judea til Jordandalen – vasset ut i elva, bekjente høyt og tydelig alle sine synder til Johannes som så gidde de en grundig skylling i vannet slik at alle syndene bare rant vekk. Det blir ikke mer konkret en det.

Det var ikke bare en slik fin bekjennelse som vi har en tendens til å gjøre – tilgi meg mine synder, også legger vi frem et konsept som heter synd. Alle de unnlatelser og tillatelser jeg har gjort. Også samler jeg det bare sammen slik at det blir fromt og pietistisk og kaller det bare «alle mine synder». Nei, her ble hver og en synd bekjent – enn så stygge og usmakelige de var, for bare en av disse syndene stengte en ute fra himmelen og førte rett til fortapelsen. Ser vi slik på våre synder?

Så der kom de alle disse syndige og rituelt skitne menneskene og fikk vasket bort syndene sine i vannet. Men så kom Jesus. Fullkomment ren

og hellig. Av alle menn i hele Israel var nok Jesus den eneste som ikke trengte en omvendelsesdåp. Han hadde jo ingen synd å bekjenne.

Men så skjer det som er en forsmak på korset og den tomme graven. Gud foretar det salige bytte. Hvor de andre fikk vasket bort sine synder og gikk rene derfra kom Jesus helt ren og i det han ble døpt i Jordan stod han opp igjen som den største synderen i hele verden.

Det er dette Johannes vet og som får han til å si dagen etterpå, ifølge evangelisten Johannes, «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd». Bildet her er den store forsoningsdagen når øverstepresten la hånden på en bukk, bekjente hele folkets synder for så å sende bukken ut i ødemarken for å dø. Bukken bar bort folkets synder, Guds lam bærer bort hele verdens synd – en gang for alle. For et lass!

Det er dette som de gamle snakket om når de snakket om det salige bytte. Når Gud ser på korset så ser han deg. Han ser deg hengende der som en synder og som betaler den rettferdige prisen for din synd. Men dette er bare halve sannheten; når Gud ser på Jesus så ser han deg. Helt ren og perfekt, uten en eneste syndeflekk.

Da Jesus kom opp av vannet igjen så står det at himmelen revnet. Dette

ordet er brukt bare en annen gang i det nye testamentet. Det er den gangen da forhenget i tempelet revnet fra øverst til nederst, det øyeblikket Jesus åndet ut og døde på korset.

Dette forhenget var det som skilte det aller helligste fra det hellige i tempelet. Der stod paktens ark med lokket som bare ble kalt nådestolen. En gang i året kunne øverstepresten gå inn dit, men bare han og bare denne ene gangen i året. Da hadde han med seg blod fra offeret og stenket det på nådestolen. Når blodet dekket nådestolen så dekket også blodet for folket sine synder.

Dette måtte altså gjentas hvert år og øversteprestene var ofte gamle menn. Det hadde hendt at når øverstepresten var inne i det aller helligste så døde han. Derfor hadde de knyttet et tau rundt foten på øverstepresten, slik at om han døde mens han drev og stenket blod der inne så kunne de bare dra han ut. De kunne ikke gå inn å bære ham ut, for da ville de også dø av å være i Guds hellige nærvær.

Hvert år måtte dette gjøres, men Jesus gjorde det fullkomment – slik det står i Hebreerbrevet 9:12: *Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen én gang for alle og kjøpte oss fri for evig.*

Det er dette som er det salige bytte. Og på samme måte som den tomme graven er Guds kvittering på at din synd er sonet så er dette som skjer her med at Den hellige ånd kommer ned over Jesus som en due og Guds røst som sier «*Du er min Sønn, den elskede, i deg har jeg min glede.*» en bekreftelse på at Jesus er Guds Emanuel, som innehar de kvaliteter som trengtes for å bære bort verdens synd.

Det er dette som er evangeliet. Det er dette som er **den** gode nyheten om den gudommelige frelserkongens komme. Den gudommelige sønn og frelserkonge er ikke keiser Augustus, men Jesus Kristus – han ble ikke født i et palass i verdens metropolen Roma, men i en stall i en liten landsby i Judea. Han ble ikke oppfostret i nærhet til tempelet i Jerusalem, men i Nasaret – i hedningenes Galilea. *Han er en soning for våre synder, ja, ikke bare for våre, men for hele verdens.* (1 Joh 2:2).

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var, er og være skal, en sann Gud fra evighet og til evighet. Amen!